

parat

en arbeidstaker-
organisasjon i YS

Ansatt i NMBU – Dine pensjonsrettigheter

Offentlig tjenestepensjon etter pensjonsreformen

28. August 2014
Spesialrådgiver Kjell Morten Aune

Dagens alderspensjon SPK/KLP

Lønn på sluttidspunkt (Inkludert tillegg)

- X Gjennomsnittlig deltid
- = Pensjonsgrunnlag
- X Opptjeningstid: (antall år i tjeneste/30 år)
- X Bruttopensjon før samordning
- X Pensjonsgrad : (Normalt 100 prosent. Man kan velge delvis alderspensjon fra 67 år)
- X Pensjonsprosent (66 prosent)
- = Brutto tjenstepensjon
(før samordning og levealdersjustering)

SPK beregner et samordningsfradrag for å finne sin andel av pensjonsutbetalingen.

Brutto tjenstepensjon – samordningsfradrag = netto tjenstepensjon + folketrygd = samlet pensjon.

Samordning mot folketrygden innebærer alltid høyere samlet pensjon enn 66 prosent, fordi SPK/KLP trekker fra mindre folketrygd enn man får i virkeligheten.

Levealdersjustering innebærer lavere pensjon som følge av at ditt årskull lever lenger enn årskullet før.

Nyttige lenker om pensjon:

www.nav.no/pensjon
www.spk.no
www.klp.no
www.norskpensjon.no

Parat
 Brugata 19,
 0186 Oslo
 Postboks 9029 Grønland,
 0133 Oslo

Sentraltbord: 21013600
 Faks: 21013800

post@parat.com
www.parat.com

Ansatt i NAV

Din pensjon

Ansatte i NAV har offentlig tjenstepensjon. Statlig ansatte er medlemmer i Statens Pensjonskasse (SPK). Kommunalt ansatte er medlemmer i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Pensjonsordningene er like.

Parat anbefaler at du forsøker å få oversikt over dine pensjonsrettigheter så tidlig som mulig, slik at du har oversikt over hva du skal leve av når du blir gammel, eller dersom du blir

ufør. Som medlem i Parat har du mulighet til å få råd om din pensjon gjennom å kontakte Parats sekretariat. Det spesielle for offentlig tjenstepensjon er at mye er uklart for yngre årskull.

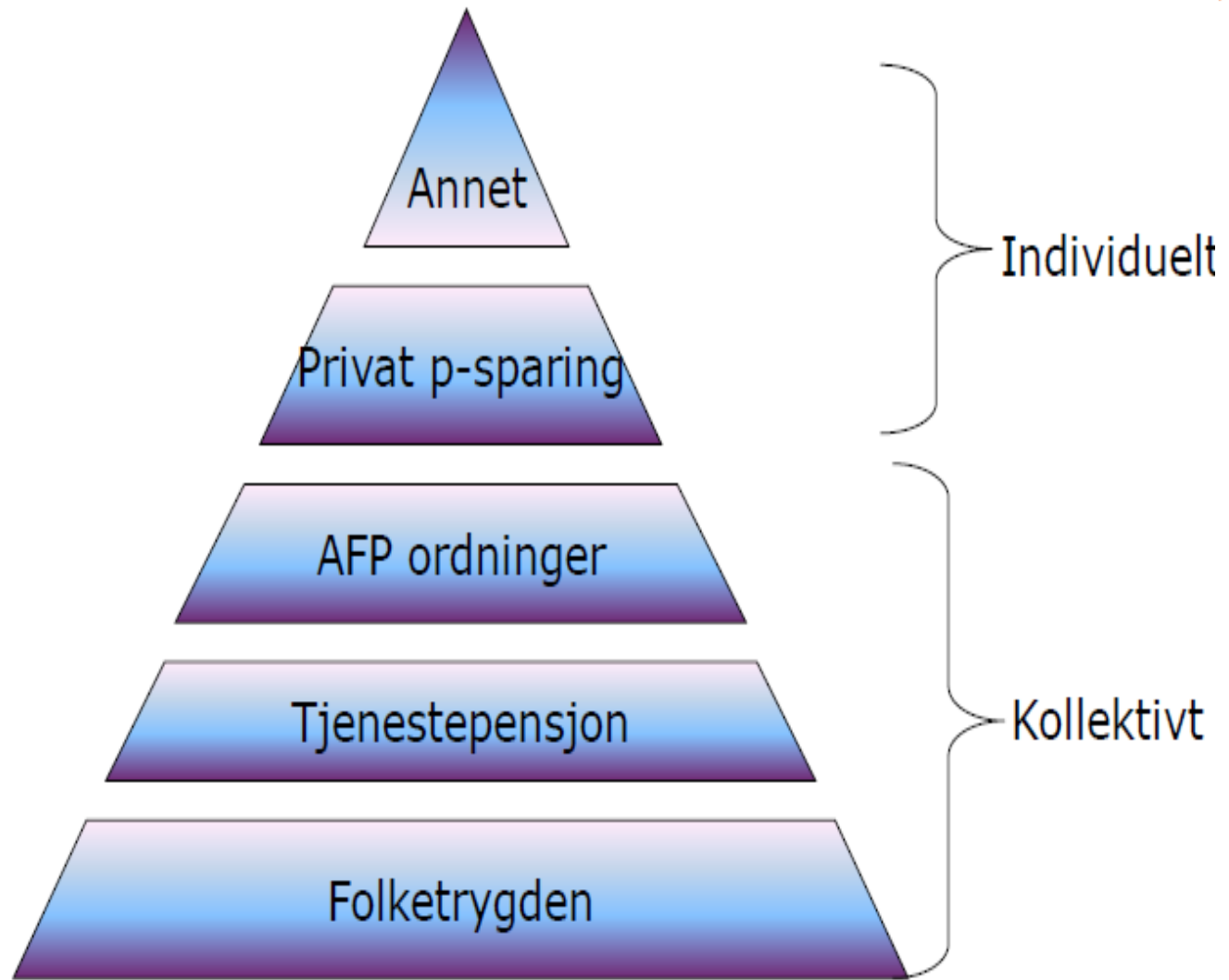
Dagens fordeler SPK/KLP

- Alderspensjon
- Uførepensjon
- AFP
- Etterlattepensjon
- Yrskadeforsikring
- Gruppelivsforsikring
- Boliglån

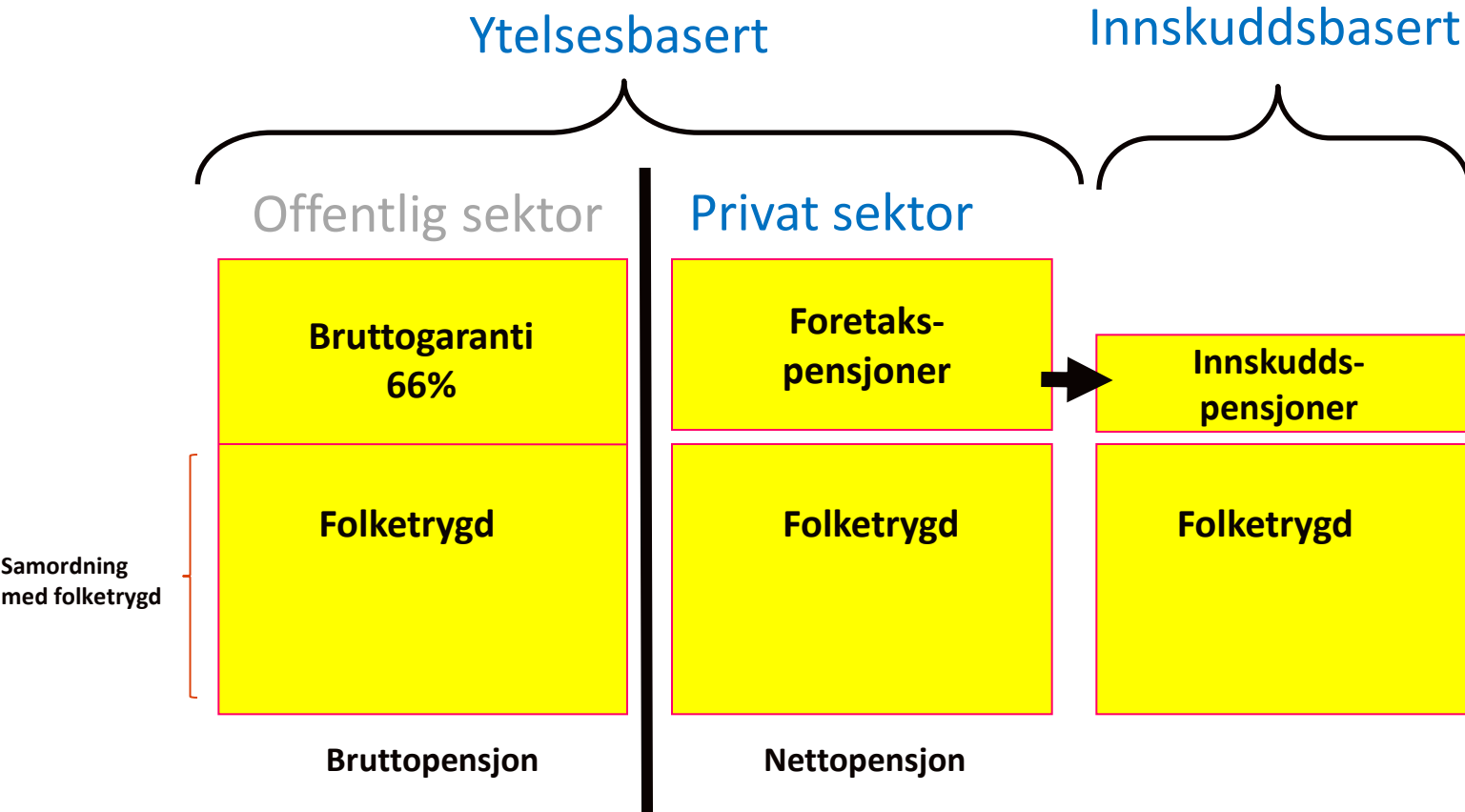
Innhold

- Pensjonsbildet
- Ny og gammel folketrygd
- Modellen for offentlig alderspensjon
 - En kikk på samordning og levealdersjustering
 - Fleksibilitet mot folketrygden(?)
- AFP
- (*Uførepensjon*)
- (*Andre pensjonsrettigheter*)
 - *Uførepensjon/Barnetillegg/Ektefellepensjon/Barnepensjon*
- Veien videre?

Pensjonsbildet:

Tjenestepensjon i offentlig og **privat** sektor i Norge

Pensjonsreform – behov for innsparing

(Bilde: Aftenposten)

Innsparing:

- Levealdersjustering
- Ny regulering av pensjoner under utbetaling (G-0,75%)

Omlegging:

- Ny folketrygd
- Ny AFP (privat sektor)
- Ny privat tjenstepensjon
- Modellen i offentlig sektor består (foreløpig)
- Ny uføretrygd og uførepensjon

Folketrygden – dagens modell

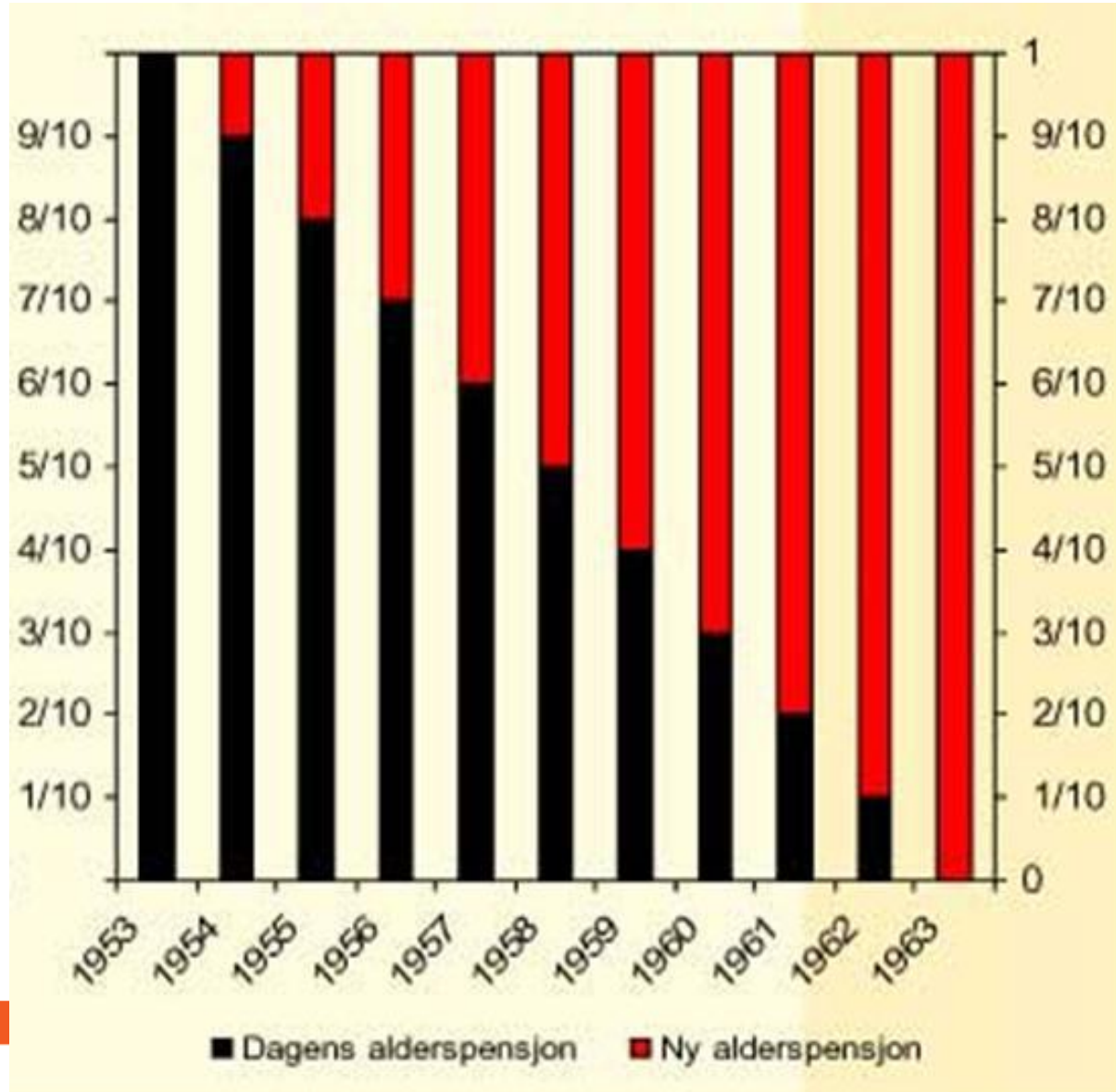
Sentrale begrep i dagens folketrygd

- Grunnbeløpet = kr 85 245,-
- Trygdetid = 40 år
- Grunnpensjon = 1 G (0,85 G for gifte/samboende)
- Tilleggspensjon
- Sært tillegg/minstepensjon
- Poengtall/sluttpoengtall (Inntekt målt i G - 20 beste)
- Poengår
- Fleksibelt uttak og levealdersjustering (fra 2011)

Folketrygden – ny modell

- Overgangsregler (født 1954-1962)
- Inntektspensjon – ny opptjeningsmodell
- Alleårsregel (13-75 år) – 18,1 % opp til 7,1 G
- Fleksibelt uttak (ikke lenger fast pensjonsalder)
- Delvis alderspensjon (20,40,50,60,80 eller 100 %)
- Nøytralt uttak (pengebeholdningen er den samme)
- Garantipensjon (40 års opptjening = 2G for enslige)
- Ny regulering ved uttak: $G - 0,75\%$
- Levealdersjustering

1954-1962 gradvis innfasing (som vist i tabell)

Folketrygden – ny modell

- Alderspensionsbeholdningen fra folketrygden tjenes opp med 18,1 pst. av inntekt opp til 7,1 G per år. Gir i utgangspunktet en årlig pensjon på 1,35 % av inntekten.
- Rettighetene bygges opp til en pensjonsbeholdning som reguleres med lønnsveksten
- Etter at man har startet å utta pensjon oppreguleres beholdningen årlig med lønnsveksten fratrukket 0,75 pst
- Enklere...?

Folketrygden – ny modell

I realiteten 4 modeller som vil leve i mange år

- Den gamle (født før 1944)
- Den reviderte (f. 1944-1953) – Levealdersjustering og ny regulering
- Den kombinerte (f.1954-1962) – Ny folketrygd innføres gradvis
- Den nye (f. 1963 -)
- Fortsatt enklere...?

PENSJON: SÅ MYE TJENER DU PÅ Å JOBBE LENGER

OFFENTLIG TRYGGHET

FAKTA PENSJONSREFORMEN

● Nytt pensjonsystem trådte i kraft fra 1. januar 2011 med nye regler for alderspensjon i folketrygden, avtalefestet pensjon (AFP) og tjenestepensjoner.

● En av målene med reformen er at folk skal jobbe lenger.

● De nye reglene gjør at du nå kan ta utbetalt pensjon fra 62 år, samtidig som du i privat sektor kan jobbe ubegrenset ved siden av pensjonen til 75 år hvis du ønsker det. I offentlig sektor er begrensningene på hvor mye du kan jobbe videreført.

● Du som er født i 1963 eller senere, tjener desuten opp folketrygd etter nye regler. Reglene gjelder også dekke for deg som er født mellom 1964 og 1962. Fra du er 13 år til du er 75 år går 18,1 % av inntekten rett i din egen pensjonsbeholdning.

● Pensjonsbeholdningen fylles opp så lenge du er i arbeid. Den fordobles over antall år du skal ha pensjon.
Kilde: regjeringen.no, Sparebank 1

Av SHAZIA SARWAR, JULIE ØSTENGEN, FRODE HANSEN (foto) og SMEN ØYVIND, (grafikk)

Du har ingenting å tape på å pensjonere deg som 62-åring, og tjener lite på å jobbe tre år ekstra.

Offentlig sektor prioriterer å verne om ansatte som ikke kan eller vil stå i jobb til de er 67. Dette skjer ved hjelp av ordningen som ikke reduserer alderspensjonen, selv om du arbeider ett til fem år mindre.

Jeg hører til dem som ikke hadde noe å tape på å gå av med pensjon tidligere. Jeg valgte å gå over til delvis pensjon som 64-åring, sier Tore Haakensen (68), pensjonert musikk lærer som arbeidet 36 år sammenhengende på Oslo katedralskole.

Full pensjon

I vårt eksempel ser man at en person som har 450 000 i årslønn, og går av med pensjon

som 64-åring, riktignok får utbetalt noe lavere avtalefestet pensjon frem til 67 år, men så går han opp på normalt nivå fra han er 67 år og livet ut.

Pensjonen reduseres ikke, selv om du jobber fem år mindre. I sterk kontrast til arbeidsløst i privat sektor, er offentlig sektor et godt tilrettelagt for slikt. De som ønsker tidligere pensjon, ofte gjennom dårlig helse, sier Øyvind Røst, pensjonskupert i Dine Penger.

AFP

Offentlig ansatte som derimot velger å stå lenger i jobb, kan i bestie fall få utbetalt partusen mer i måneden i pensjon

resten av livet.

Forklaringen ligger i den avtalefestede pensjonen – AFP-ordningen.

I det offentlige fungerer AFP som en tidligpensjonsordning. Denne utbetales livsløst alderspensjon hvis du går av med pensjon tidligere

FAKTA AFP

● AFP i offentlig sektor er en tidligpensjonsordning.

● I AFP er laveste pensjonsalder 62 år.

● AFP utbetales kun fra du er 62 til du er 67. Når du fylder 67 år, avsluttes ordningen og du går over til ordinær alderspensjon.

● Hvis du velger å gå av med AFP i offentlig sektor, får du ikke pensjon fra folketrygden fram til fylte 67 år.
Kilder: Regjeringen, Finansnæringsforbundet, Folkeskoleforbundet (FNF).

enn 67 år. AFP avsluttes når du blir 67, og erstattes med ordinær alderspensjon.

I privat sektor, derimot, er AFP blitt en tilleggspensjon, som utbetales livet ut. Dette er årsaken til at ansatte i privat sektor har mer å tjene på å arbeide lenger.

– Det lønner seg ikke å jobbe ett eller flere år ekstra i offentlig sektor. Du tjener veldig lite på det. Samtidig har du ingenting å tape på å tidligere pensjon, sier Røst.

Myk overgang

Haakensen, i tillegg med mange lavere i offentlig sektor, ønsket en myk overgang til pensjonstilsvarelsen.

– Da jeg gikk over til delvis AFP som 64-åring, jobbet jeg 80 prosent og fikk AFP for resterende 20 prosent. Året etter reduserte jeg arbeidet til 50 prosent. 66 år gammel stuttet jeg i jobben og ble heltidspen-

Lite å tjene på å arbeide lenger

sjonist, sier han. Dette er et valg musikk læreren ikke angret på.

– Jeg var så heldig at jeg hadde muligheten til å fortidspensjonere meg. Jeg hadde lyst til å gjøre andre ting, trappet ned på jobbingen. Jeg hadde hobbyer og interesser jeg ville dyrke, sier Haakensen.

Frittid

Tidspunktet for når man går av med pensjon handler om økonomi, men ikke mye om frilid.

– Har man økonomi til det, så er et år ekstra fri veldig

mye verdi. For mange pensjonister er det langt mer lektrakt enn noen tuse kroner i måneden, sier Øyvind Røst.

Selv om man har lite å tape på tidlig pensjon i offentlig sektor, er det fortsatt helt andre ting som avgjør tidspunktet for pensjon for en del lærere.

– Jeg har kolleger som har stått i jobb til de var 70 år. De sier de ikke vet hva de skal fylle frilid med. De er redder for å ikke ha noe å gjøre, sier musikk læreren, som forlatt jobber som sensor imidlertid.

E-post: shaziasarwar@vg.no
Julie.osten@vg.no
f.rosen@vg.no

FAKTA ALDERSGRENSE

● Pensjonsalder er det tidspunktet du tidlig kan gå av med alderspensjon.

● Den alminnelige pensjonsalderen er 70 år, men alle kan ta ut pensjon fra 67 år av.

● Du kan jobbe lenger enn til 67, men ikke i ubegrenset antall år.

● I norsk lovgivning finnes ikke en alminnelig lovbestemmelse som angir en generell aldersgrense som gjelder for alle arbeidstagnere i arbeidsgroper eller hvor arbeidstagnere er ansatt.

● Mellom 62 og 75 år er det flekstbel pensjonsalder i folketrygden, og med den nye pensjonsreformen tjener du pensjon fram til 75 år. Musikk lærer i offentlig sektor er satt til 75 år, etter en søknad for offentlig tjenestemann.

Kilder: Lovdata, regjeringen.no, samordnings.no

PRIORITERTE FRITID:

Tom Haakensen (68) vil

ikke ha jobbet ett år ekstra for å få mer pensjon.

PENSJONIST I OFFENTLIG SEKTOR

ENSLIG • FØDT SOM AVGANG

I 1950 • JEVN INNTEKT SIDEN FYLTE 22 ÅR • TAR UT PENSJON VED SAMME TIDSPUNKT FRA JOBB • FØLGER DEN ALMINNELIGE ALDERSGRENSEN I OFFENTLIG SEKTOR PÅ 70 ÅR

ARSLØNN FØR SKATT: 450 000

Alder ved pensjonuttak	62	63	64	65	66
Pensjonsutbetaling 62-64 år	kr 262 500	kr 262 500	kr 262 500		
Pensjonsutbetaling 65-66 år	kr 297 000	kr 297 000	kr 297 000	kr 297 000	kr 297 000
Pensjonsutbetaling fra 67 år og ut livet	kr 306 500	kr 306 500	kr 306 500	kr 306 500	kr 306 500
Årlig gevinst i pensjonsutbetalinger					

ARSLØNN FØR SKATT: 650 000

Alder ved pensjonuttak	62	63	64	65	66
Pensjonsutbetaling 62-64 år	kr 349 500	kr 349 500	kr 349 500		
Pensjonsutbetaling 65-66 år	kr 429 000	kr 429 000	kr 429 000	kr 429 000	kr 429 000
Pensjonsutbetaling fra 67 år og ut livet	kr 433 900	kr 433 900	kr 433 900	kr 433 900	kr 433 900
Årlig gevinst i pensjonsutbetalinger					

ARSLØNN FØR SKATT: 250 000

Alder ved pensjonuttak	62	63	64	65	66
Pensjonsutbetaling 62-64 år	kr 175 000	kr 175 000	kr 175 000		
Pensjonsutbetaling 65-66 år	kr 175 000	kr 175 000	kr 175 000	kr 175 000	kr 175 000
Pensjonsutbetaling fra 67 år og ut livet	kr 179 100	kr 179 100	kr 179 100	kr 179 100	kr 179 100
Årlig gevinst i pensjonsutbetalinger					

67	68	69	70
kr 306 500	kr 318 000	kr 319 200	kr 320 700
	kr 11 500	kr 12 700	kr 14 200

67	68	69	70
kr 433 900	kr 450 000	kr 451 200	kr 452 700
	kr 16 100	kr 17 300	kr 18 800

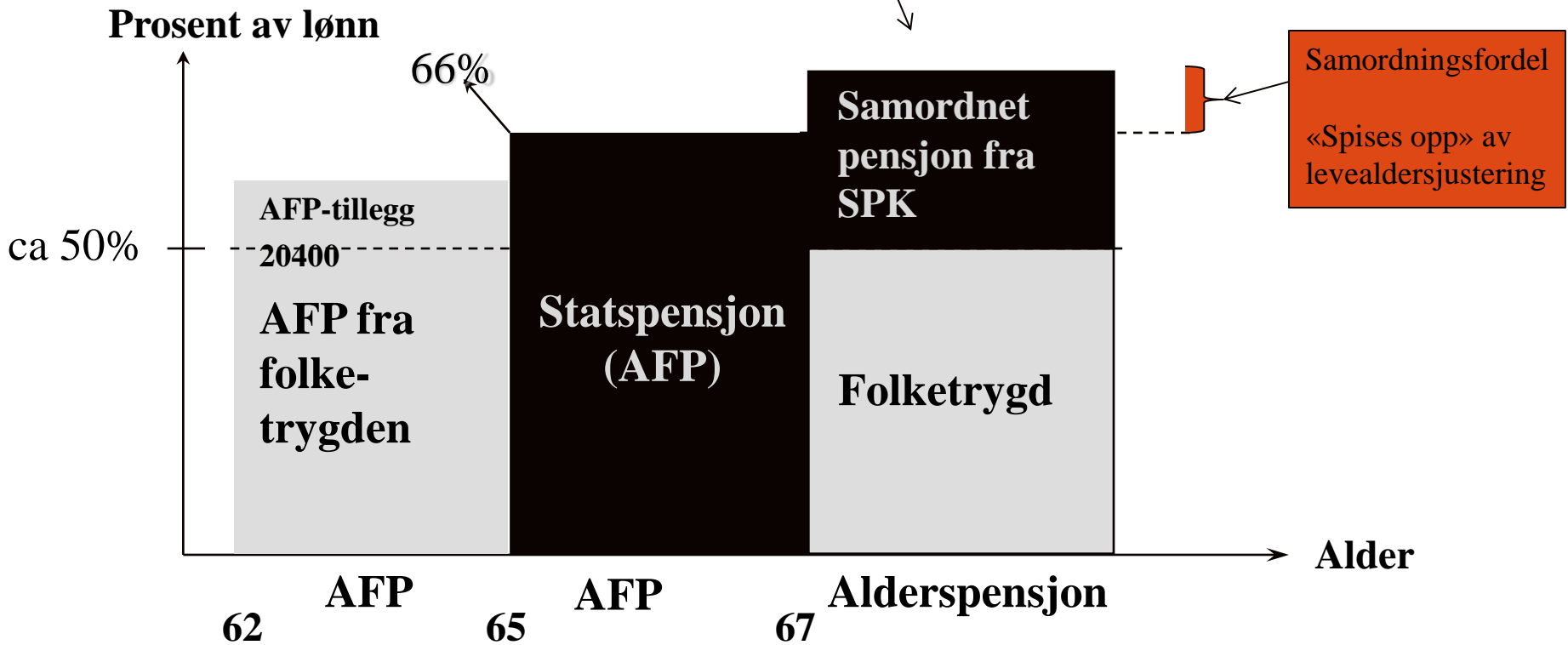
67	68	69	70
kr 179 100	kr 186 000	kr 187 200	kr 189 200
	kr 6 900	kr 8 100	kr 10 100

* Tabellen gjelder utbetalinger av alderspensjon (falketrygd og tjenestepensjon) fra 67 år og livet ut. * Ved fortidspensjonering (62-66 år), benyttes avtalefestet pensjon (AFP), fram til 67 år. * Tabellen viser hva du tjener eller taper, sammenlignet med normal pensjon fra 67 år. ALLE BEREGNINGER ER FORETATT AV STATISTISK SENTRALBYRÅ FOR VG, og tar ikke hensyn til regelendringer. Privat tjenestepensjon er berregnet av VG i Sparebanken Is pensjonskalkulator.

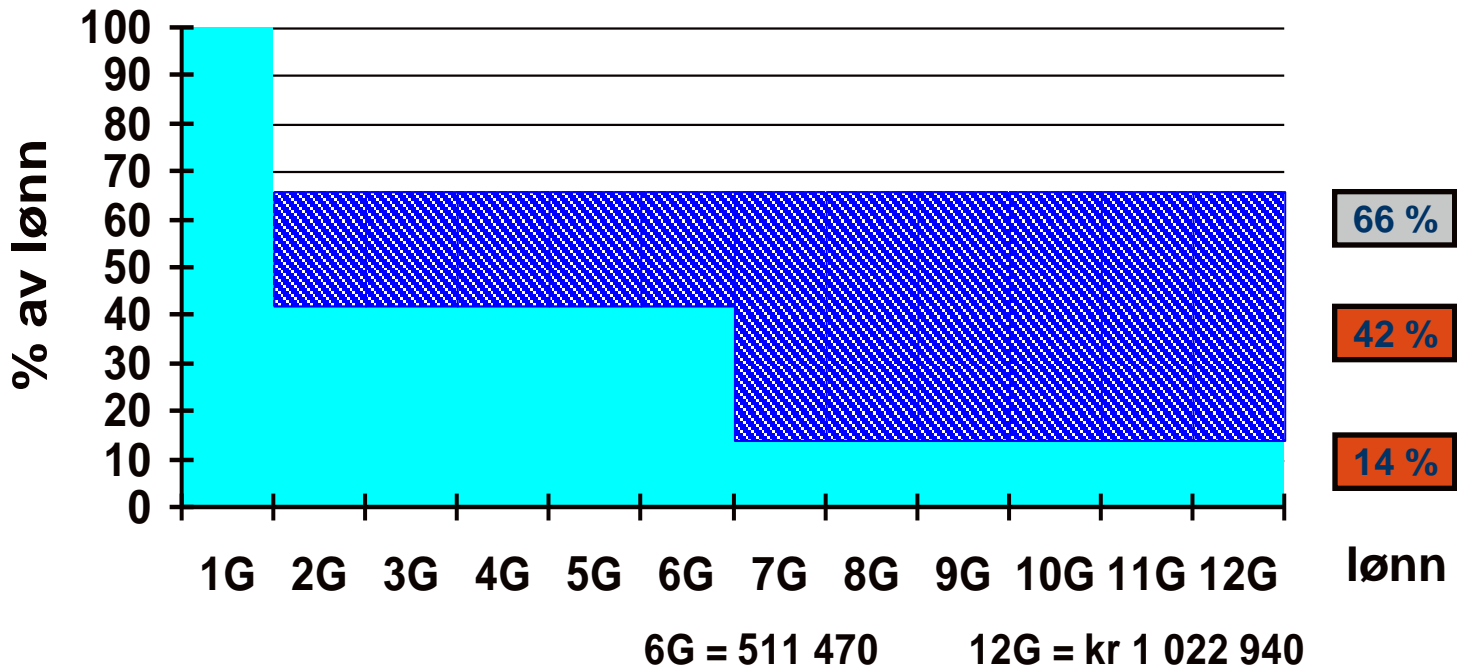
Statens Pensjonskasses modell

NB - Forutsetter 30 års tjenestetid i fulltid. Da styrer SPK og ikke folketrygden pensjonsnivået

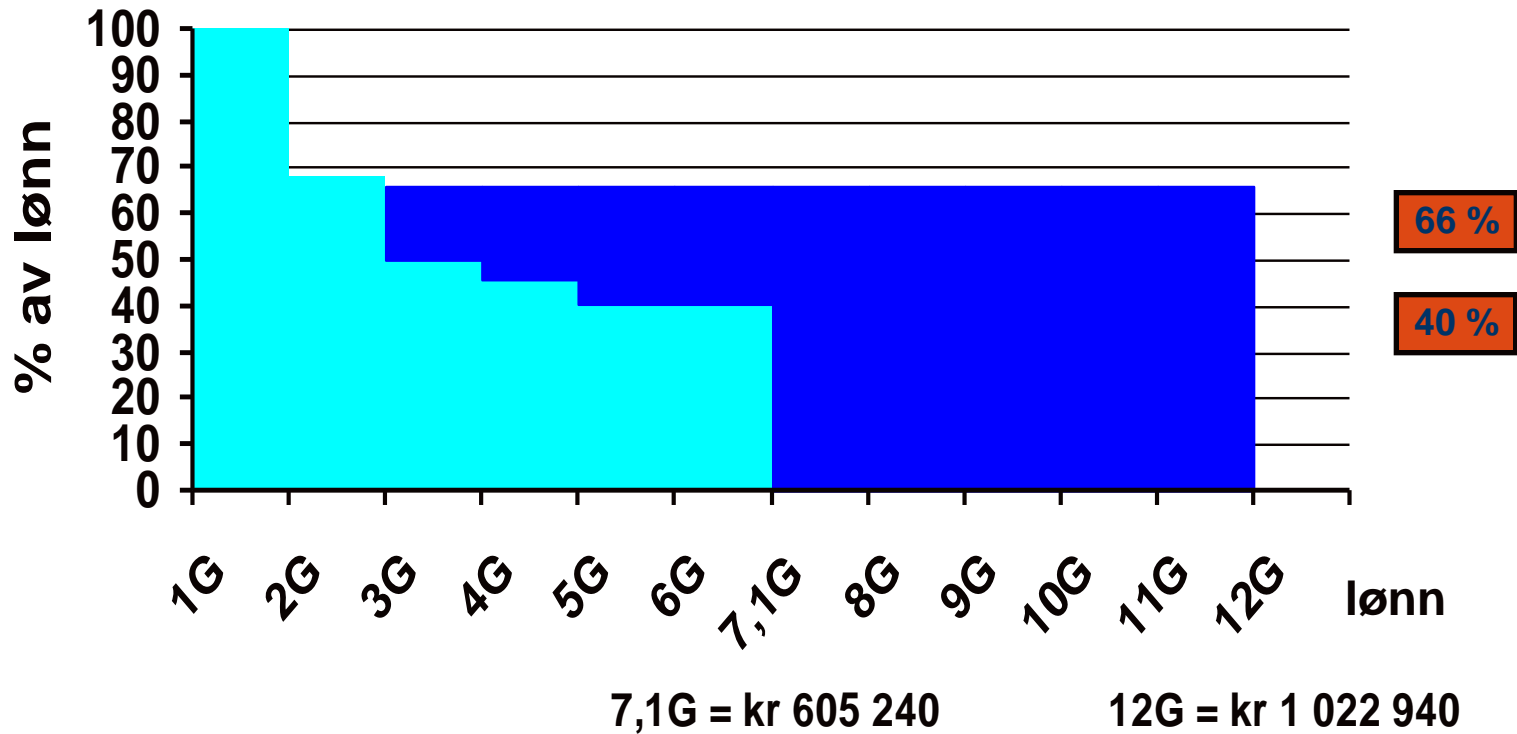
2 % "egenandel"

Offentlig tjenstepensjon vs gml folketrygd dekningsgrad

Offentlig tjenestepensjon vs ny folketrygd dekningsgrad

Tjenestetid omfang

- Tjenestetid med medlemskap i SPK eller KLP
- Tjenestetid i annen offentlig tjenstepensjonsordning (overføringsavtalen)
- Permisjon etter “permisjonsavtalen”
- Periode med uførepensjon, eller ventelønn/vartpenger
- Tjenestetid opp til 70 år

30 års tjenestetid ved pensjonering fra NMBU

40 års tjenestetid for oppsatt tjenstepensjon

Alderspensjon fra SPK

størrelse

Lønn på sluttidspunktet (lønnstrinn)*
+ faste / variable tillegg

x gjennomsnittlig deltidsprosent

= Pensjonsgrunnlag

x tjenestetid (t/30)

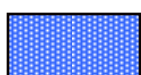
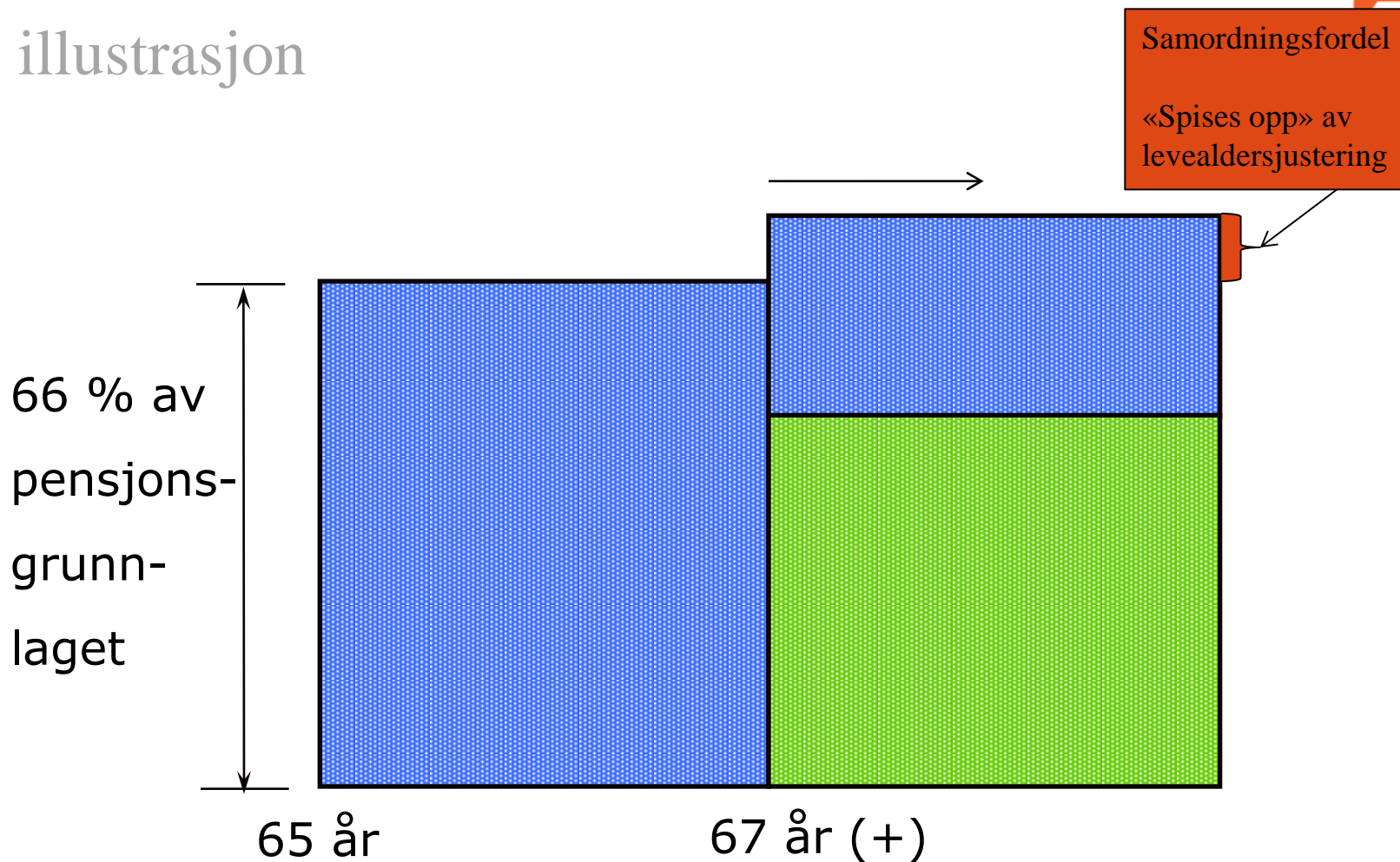
x pensjonsgrad (fratrullet uføregrad/delvis pensjon)

x pensjonsprosent (66 %)

= Bruttopensjon *før* samordning

SAMORDNING

illustrasjon

Utbetales fra Statens Pensjonskasse

Utbetales fra folketrygden

Samordning begrensning av fradraget

- "Snill" samordning sikrer mer enn 66 % (samordningsfordeler)
- Ikke fradrag for inntekt som bare er pensjonsgivende i folketrygden
- Fast samordningsfordel i grunnpensjonen. Forskjell gifte/ugifte
- " 1/3 av SPKs utbetalinger i 2005 skyldtes samordningsfordeler; eks:
 - "Tilleggspensjonsfordel" / "Fiktivfordelen"
 - Overtidsgodtgjørelse, ikke-forutsigbare tillegg, etc.
 - Grunnpensjonsfordel - 0,25 G for ugifte og 0,1G for ugifte
 - Andel av avdød ektefelles tilleggspensjonsopptjening er utenfor
- Samordning i folketrygd som tatt ut ved 67 (hvis tatt ut tidligere)*

Kompensasjonsgrad alderspensjonister (KLP)

Sum folketrygd og tjenstepensjon ved full opptjening i Fellesordningene – alle deltider

Lønnsnivå	Kompensasjonsgrad
0-200	96,5 %
200-250	83,1 %
250-300	77,1 %
300-350	74,0 %
350-400	73,2 %
400-450	72,0 %
450-500	71,1 %
> 500	67,0 %
Totalt	77,6 %

Reglene for samordning mot ny folketrygd:

Hvor mange prosent av din nåværende lønn får du i pensjon?

Når vil du pensjonere deg?

MORTEN JENSEN, 33

Laborant i Nordstjern
- Jeg tror jeg får 60 prosent.
- Når jeg er 62.

VEGAR TØNNESEN, 22

Student med deltidsjobb
- Jeg orker for ung til å tenke på pensjon?
- Det har jeg ikke tenkt på i det hele tatt.
- Kanskje 75 år?

HANS-PETER LUND, 42

Lærer
- Det har jeg ikke tenkt på.
- Jeg tror det er 30 prosent?
- 70 år.

SEAN JOHANSEN, 26

Maler
- Det har jeg ikke tenkt på i det hele tatt. Jeg har ikke jobbet så lenge.
- Når jeg er 68 eller 70 år?

LAILA REIERSEN, 52

Stortingsrepresentant
- Jeg er vel mellom 60 og 70 prosent.
- Jeg jobber så lenge jeg holder ut!

MONA MATTHESEN, 47

Hjelpesøker
- Jeg har rett og slett strakk av pensjonsvåpenet.
- 70 prosent.
- Jeg jobber til jeg blir 65.

Får bare halve lønnen i pensjon

Dagens 30-åringar kan ikke regne med å få særlig mer enn halvparten av lønnsnivået i pensjon.

fakta

Pensjonsreform

- Ulykkelige til pensjoner er i 2012 om lag 195 milliarder kroner. I 2050 vil utgiftene være nesten dobbelt til 270 milliarder, med et samme kronenivå, SSB.
- Siden 1950-tallet er forventet levetider for den norske befolkningen økt med over 10 år, både for kvinner og menn.
- Gjennomsnittlig forventet levetider var i 2011 83,5 år for kvinner og 79 år for menn.
- På grunn av økt befolkning lever stadig lengre og pensjonsformen ligger, og vil bety at den offentlige pensjonen spres ut over flere år, og følgelig bli lavere pr år.
- For unge arbeidstakere i dag vil pensjonen kunne bli redusert med en fjerdedel forholdsvis de beste pensjonsplaner finnes i dag.

Kilde: SSB, GABLER

TEKNER PENSJON: Det er en stund til blomsterdekoratør Kristin Sandal (70) skal pensjonere seg, men hun har allerede gjort seg tanker om økonomien som pensjonist. - Jeg vil jo leve som nå, kjøpe ting jeg har lyst på og ha det godt selv om jeg er pensjonist, sier Sandal.

rede er faktisk at det blir slik, sier pensjonsøkonomene. Pensjoner i det offentlige - det de ansatte i stat og kommune får fra sin arbeidsgiver er ut over folketrygden - er normalt de beste som tilbys. Slik vil det også være fremover, ifølge pensjonsøkonomene.

De blir flere år å dele ut pensjonspengene på
- Det skjer både i folketrygden og i de offentlige tjenestepensjonene. - Dermed blir det en kraftig reduksjon i årlige utbetalinger i forhold til dagens nivå, sier pensjonsøkonomen Ernst Hagen i rådgivningssekskapen GABLER.

Hagen påpeker at alle arbeidstakere, også i det private næringsliv, må være forberedt på at pensjonen på sitt beste vil ligge på drygt halvparten av årlig lønn når du går av for aldersgrunnen. - Hagens uttale er seg ikke bevist dette. Men det er alle

mene i disse pensjonskassene. - Pensjon er komplisert. Det vil opplever at dersom det blir mer enn to ting å forholde seg til, får folk beslutningsvegring. Dermed må den etablerte enkelte kommunefagregler for hva som skal til for å bote på fallet i de årlige pensjonsinntektene, sier Hagen.

Han mener det i gjennomslutt vil trengs to årskommer i spæringer for å kompensere for at pensjonen ligger år krymper.

Må sette av 33 prosent
- Slik det ser ut vil det være det være en god regel for fremtidige pensjonister å ha spart opp to årslønner for å spe på pensjonen dersom de vil opprettholde en pengebeholdning på rundt to tredjedeler av lønnen når de går av. Med en slik regel vil det være enkelt for folk å skjonne hva som må til, sier Hagen.

Etter finansingen. Sarepta brukte når det gjelder pensjon. Og det er mange offentlige ansatte som ikke har tatt inn over seg at levetidspensjonen også vil føre til at pensjonene deres vil falle ned mellom 50-60 prosent av lønnen når de går av, sier pensjonsøkonomen Beate Fahre i rådgivningssekskapen Aon.

Enten om man jobber i det private næringsliv eller i det offentlige vil ønske å gå av ved 67 årskaldet, må det ifølge henne egen sparing til dersom målet er å beholde om lag to tredjedeler av lønnsnivået i pensjonsgodtgørelse. Alternativen er å jobbe lenger for å oppnå samme pensjonsnivå. - Det er en mulighet å gå av senere. Da blir det flere år til oppsparring og færre år å dele ut pensjonspengene på. Det med kan man opprettholde en pensjon på linje med de beste ordningene i dag, sier Beate Fahre.

Erst Hagen mener pensjonsforhold må bli et naturlig tema
- Mange tror de vet hvordan det fungerer og viser til at de har en god ordning på jobben. Men når vi spør hvordan den gode ordningen fungerer og hva den gir, blir de så utstygdig, sier Maritussen.

Blomsterdekoratør Kristin Sandal har fremdeles mange år igjen å tjene opp pensjon på. - Jeg tenker å jobbe til jeg blir 70. Egentlig så lenge som mulig, og så lenge jeg har mulighet til det og er frisk. Jeg kunne gjerne jobbet ut jeg blir hundre, sier hun og ler.

når yngre arbeidstakere skal få fastsett lønn
- Pensjon er det samme som lønn. Det utgjør flere millioner i løpet av et yrkesliv. Det er bare at pensjonene kommer ut med en senere tidspunkt. Disse endringene betyr et betydelig fall i hva man får å rutne med når pensjonsalderen kommer, sier Hagen.

Han mener yngre arbeidstakere må ha en helt annen klarhet i hvordan de skal ordne seg økonomisk når yrkeskarrieren tar slutt enn det som har vært vanlig. Hagens kollega Selvi Martinussen treffer daglig folk som lurer på hva de får i pensjon.

lurer på hva de får i pensjon
- Mange tror de vet hvordan det fungerer og viser til at de har en god ordning på jobben. Men når vi spør hvordan den gode ordningen fungerer og hva den gir, blir de så utstygdig, sier Maritussen.

Blomsterdekoratør Kristin Sandal har fremdeles mange år igjen å tjene opp pensjon på. - Jeg tenker å jobbe til jeg blir 70. Egentlig så lenge som mulig, og så lenge jeg har mulighet til det og er frisk. Jeg kunne gjerne jobbet ut jeg blir hundre, sier hun og ler.

Offentlig tjenestepensjon fra 2011

Velser fra ny folketrygd ikke inkludert tjenestepensjon

Inntekt	Født 1953	Født 1958	Født 1964	Født 1968	Født 1973
400.000 kr	44%	42%	40%	39%	38%
600.000 kr	36%	35%	35%	34%	33%
800.000 kr	30%	27%	26%	25%	25%

Forutsetning om 37 års opptjenning
Kilde: GABLER AS

Derfor får du mindre penger

Befolkningen lever lenger. Dermed blir det flere år å dele pensjonen ut på. Det betyr mindre penger å rutte med hvert år for fremtidige pensjonister.

Pensjonsrettighetene spares opp gjennom yrkeskarrieren og utbetales deretter hvert år etter en beregnet gjenværende levetid. Den nye pensjonsreformen ble innført i 2011, og pensjonene fra folketrygden opparbeides og utbetales nå etter dette prinsippet. Begrunnelsen er at uten en slik justering vilte kostnadene i folketrygden øke dramatisk i fremtiden.

Fødselsåret ditt avgjør

Den såkalte levetidspensjonen er alderspensjonen i folketrygden for kunstskattebetalt for alle som er født etter 1943. Det er årstallet du er født i som bestemmer den eksakte justeringen, som blir større desto året du flyr 61.

Er du født i 1950, må du for eksempel arbeide åtte måneder lenger enn kollegaen som ble født i 1943 for å få samme pensjon. Basert på prognoser om at levetiden vil forsette å øke, må en person som er født i 1953 arbeide en år lenger for å få like høy pensjon som hun ville fått fra 67 år dersom pensjonen ikke hadde blitt levetidspensjon.

Jo senere du er født, jo lenger må du altså jobbe. Er du født i 1960, må du jobbe hele to år lenger for å få den samme årlige alderspensjonen, viser beregninger gjort av Nav. De bygger på Statistisk sentralbyrås prognoser for fremtidig levetider.

Må stå til på de 71
Holder disse prognosene stikk, vil dagens 24-åringar (som er født i 1990) måtte jobbe fire og et halvt år lenger for å få samme årlige pensjon som de ville fått uten levetidspensjon. For å få den samme beløp per måned, kan de altså ikke slutte i jobb som 67-åring, men må forsette ut de 71 år.

Hvis prognosene om gjennomsnittlig levetider stikk til, vil en slik person etter pensjonering som 71-åring have pensjon i 18 år og 7 måneder, mens hun eller han fra 1943 skulle som kunne gå av som 67-åring uten levetidspensjon kan ha pensjon i 18 år og 4 måneder. Her ligger trolig bak pensjonistenes forventninger.

Etter reformen trenger du ikke venne til 67. Du kan begynne utøket når du er 62 eller venne til du blir 75 år. Artikkelen skal jo lenger du venne med å være pensjonist.

Levealdersjustering

Anslag på forholdstall (delingstall):

	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954
62						1,316	1,320	1,325	1,330	1,335	1,341	
63					1,253	1,258	1,262	1,267	1,272	1,277	1,283	
64				1,190	1,195	1,199	1,204	1,208	1,214	1,220	1,225	
65			1,127	1,132	1,136	1,141	1,145	1,151	1,156	1,162	1,168	
66		1,064	1,068	1,073	1,078	1,083	1,088	1,093	1,099	1,105	1,110	
67	1	1,005	1,010	1,015	1,020	1,025	1,030	1,036	1,042	1,048	1,053	
68	0,942	0,947	0,952	0,957	0,963	0,968	0,973	0,979	0,985	0,991	0,997	
69	0,884	0,889	0,895	0,901	0,906	0,911	0,917	0,923	0,928	0,935	0,941	
70	0,827	0,833	0,838	0,844	0,850	0,855	0,861	0,867	0,873	0,879	0,885	

•Alderspensjonen deles på forholdstallet

Levealdersjustering

- Slår inn på folketrygd og offentlig tjenstepensjon (ikke AFP)
- I SPK / KLP – ordningene kan man ikke oppnå lavere forholdstall enn 1
- 1953 – årgangen må jobbe til fylte 68 år for å oppnå forholdstall 1.
- Årskullene (1944-1949) bare får halv effekt av reell økning i levealder.
- Gradvis økning for senere årskull og full effekt fra 1959
- Når samlet alderspensjon reduseres som følge av levealdersjustering, vil det være verdien av samordningsfordelene som rammes
- Årskull fram til 1958-årgangen i offentlig sektor får pensjonsnivå vernet på 66%.

1953-modell - regneeksempel

(ltr. 50) $66 \% \times 416\,600 \times 30 / 30 \times 100 \% = 274\,956,-$ (bruttopensjon)

+ folketrygd

- samordning

Gift: = 283 481 (+ 0,1 G samordningsfordel)*

Ugift: = 296 267 (+ 0,25 G samordningsfordel)*

Gift: Levealdersjustering: $283\,481 / 1,053 = 269\,213$

Ugift: Levealdersjustering: $296\,267 / 1,053 = 281\,355$

Hvis gift: utenfor 66 % - garantien, får likevel kr. 274 956 (66 %) pga garantitillegg

Hvis ugift: innenfor 66 % - garantien, beholder liten rest av samordningsfordelen

*, jfr samordningsloven §19, jfr § 23.

Isolert effekten av samordningsfordel mot grunnpensjon

I eksempelet er andre samordningsfordeler holdt utenfor (eks ingen overtid)

Fleksibilitet mot folketrygden

Tidlig uttak av fleksibel alderspensjon:

Uttak ftr	Uttak tp	Andel ftr	Andel tp	Sum
67 år	67 år	52 %	16,5 %	68,5 %
65 år	67 år	46,5 %	16,5 %	63 %
62 år	67 år	39 %	16,5 %	55,5 %

Årskull: 1949
Lønn: 450 000

Fleksibilitet mot folketrygden

Samtidig uttak av fleksibel alderspensjon og Oftp:

Uttak ftr	Uttak tp	Andel ftr	Andel tp	Sum
67 år	67 år	52 %	16,5 %	68,5 %
68 år	68 år	55,3 %	15,4 %	70,7 %
69 år	69 år	58,5 %	12,5 %	71 %
70 år	70 år	62,5 %	8,8 %	71,3 %

Årskull: 1949
Lønn: 450 000

Fleksibilitet mot folketrygden

Ulikt uttak av fleksibel alderspensjon og Oftp:

Uttak ftr	Uttak tp	Andel ftr	Andel tp	Sum
67 år	67 år	52 %	16,5 %	68,5 %
67 år	68 år	52 %	15,4 %	67,4 %
67 år	69 år	52 %	12,3 %	64,3 %
67 år	70 år	52 %	8,8 %	60,8 %

NB Uttak av folketrygd fra 67 og fortsatt arbeid er en pensjonsfelle!

Årskull: 1949
Lønn: 450 000

AFP og AFP

Sammenligning av offentlig og ny privat AFP

Off AFP		Privat AFP
<p>Utbetales bare fra 62-67 år</p> <p>Kan ikke ta ut folketrygd samtidig</p> <p>Ingen levealdersjustering</p> <p>Toleranseneløp på inntekt, kr. 15 000,-</p> <p>Kan graderes hhv 80 % og 60%</p> <p>Årlig regulering med lønnsvekst</p> <p>Kr 150 000 - 650 000 årlig</p> <p>Folketrygdberegnet, evt 66 % fra 65 år</p>		<p>Utbetales livsvarig – ekstra tillegg i årene 62-67</p> <p>Må ta ut folketrygd samtidig</p> <p>Levealdersjustering</p> <p>Kombineres fritt med arbeid.</p> <p>Kan ikke graderes</p> <p>Årlig regulering med lønnsvekst</p> <p>Kr. 30 000 - 70 000 årlig</p> <p>0,314% av all inntekt fram til 61 år</p>

Avtalefestet pensjon (AFP)

Sammensetning – offentlig AFP

- 62-64 år: Folketrygdberegnet AFP (folketrygd som 67-åring) samt et årlig AFP-tillegg på kr. 20.400,-
- 65-66 år: 66 % av sluttlønn fra SPK / KLP. Dersom det er gunstigere utbetales fortsatt folketrygdberegnet AFP + AFP-tillegg
 - *Vilkår om 10 års tjeneste fra fylte 50 år
- 67 år +: Mottar folketrygd fra 67 år og tjenestepensjon med samordningsfradrag (66 % - garanti)

AFP

inntekt i tillegg til pensjon

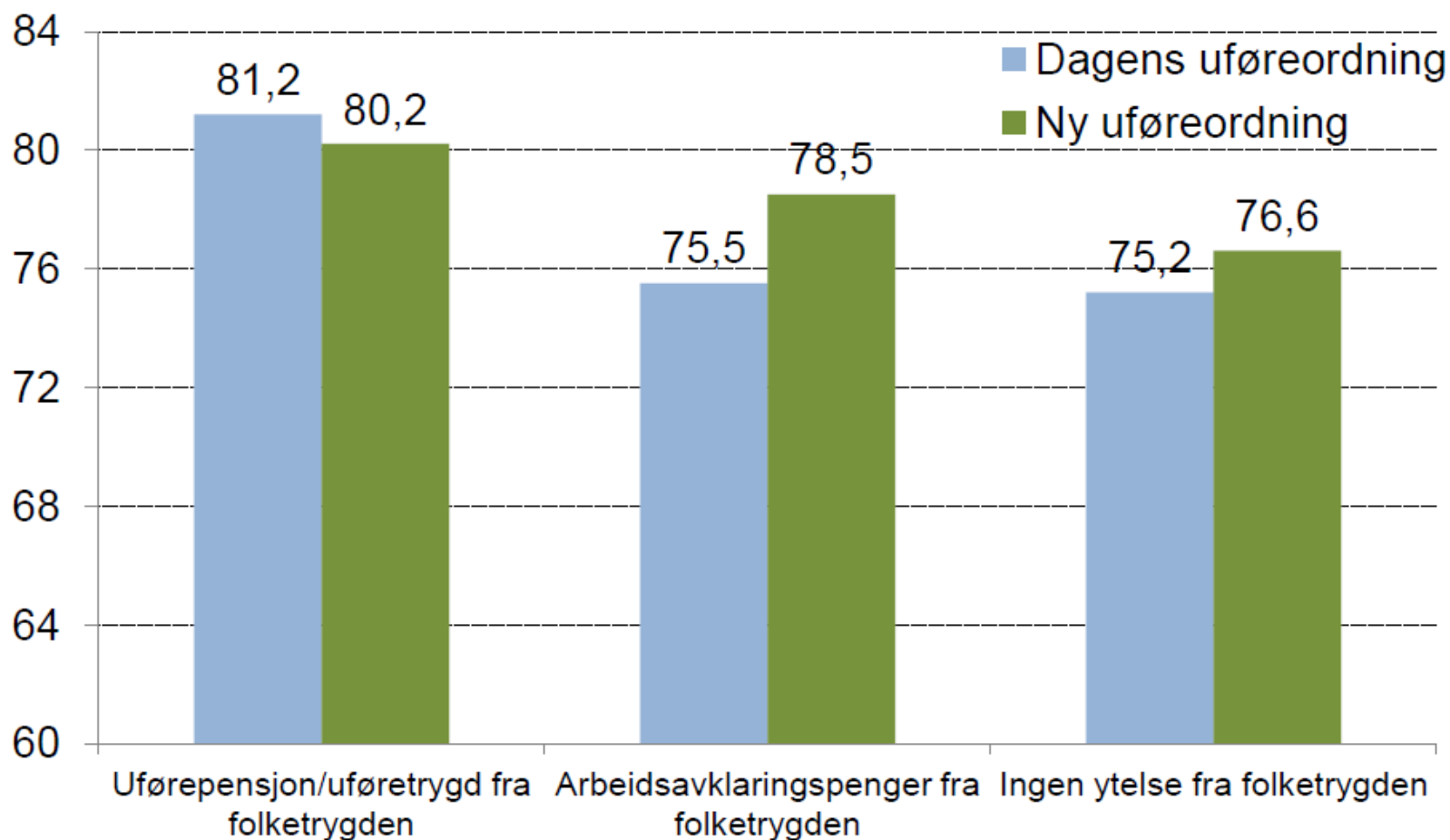
- Full AFP: - toleransebeløp kr 15 000,-
Delvis AFP: - toleransebeløp kr 15 000,-

NB! Dersom faktisk inntekt avviker mer enn kr 15 000,- pr år i forhold til den forventede inntekt, skjer et etteroppgjør.

- Sum av pensjon og arbeidsinntekt kan ikke overstige tidligere pensjonsgivende inntekt
- Kapitalinntekt holdes utenfor beregningene

Kompensasjonsgrader etter skatt

Samlet, faktisk, gjennomsnittlig kompensasjonsgrad i uførepensjonsordningen for statsansatte. Helt uføre med full opptjeningstid. Prosent

Gjennomsnitt: - Ny: 79,6 % - Dagens: 79,7 %

Andre pensjonsrettigheter

barnetillegg

Barnetillegg utbetales til alders- og uførepensjonist som forsørger barn under 18 år

- Utgjør 10 % av pensjonen pr. barn
- Pensjon inkludert barnetillegg kan ikke overstige 90 % av pensjonsgrunnlaget
- Blir ikke behovs- eller inntekstprøvd
- Nye regler fra 2015(?)
 - Uføre som forsørger barn får et barnetillegg på 4 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 G for hvert barn. Samlet barnetillegg begrenses til 12 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 6 G.

Etterlattepensjon vilkår

Når et medlem/opsatt medlem dør har

- ektefellen / registrert partner
(**ikke samboer**)
 - evt. fraskilt(e) ektefelle(r) med visse begrensninger
- rett til ektefellepensjon
- Barnepensjon ytes til medlemmets barn under 20 år

Ektefellepensjon størrelse – nettoeregler

Ektefellepensjon utgjør 9 % av avdødes pensjonsgrunnlag.

- Ingen inntektsprøving
- Ingen samordning med folketrygden
- Ordinær samordning med annen tjenstepensjon
- (bruttoregler for etterlatte født etter 1950*)

Etterlattepensjon vilkår – fraskilte ektefeller

Når et medlem dør har fraskilt ektefelle rett til ektefellepensjon dersom følgende vilkår er oppfylt:

- Lengstlevende var over 45 år ved skilsmissen
- Ekteskapet varte minst 10 år
- Lengstlevende ektefelle ikke har giftet seg på ny
- De fraskilte ektefellene ikke har fraskrevet seg pensjonsrettighetene.
- (Pensjon etter savnede medlemmer)

Etterlattepensjon

flere pensjonsberettigede ektefeller

Dersom medlemmet etterlater seg flere pensjonsberettigede ektefeller, skal pensjonen fordeles etter hvor mange år avdøde var gift med hver enkelt

Eksempel (samlet “ekteskapeelig tjenestetid” : 23 år)

<----->

15 år : 15/23

<----->

8 år : 8/23

Barnepensjon

vilkår / størrelse

Barn etter avdøde medlemmer har rett til barnepensjon til fylte 20 år

Barnepensjon utgjør 15 % av avdødes pensjonsgrunnlag per barn

OfTP etter pensjonsreformen

Hva er avklart?

- Ny regulering av pensjon under utbetaling
- Levealdersjustering av alderspensjonen fra 67 år
- Alderspensjonen for årskull t.o.m. 1953 + garanti t.o.m. 1958-årgang
- Ektefelle- og barnepensjon for de nærmeste år

• Hva gjenstår?

- Samordning - folketrygd opptjent etter ny modell
- Alderspensjon for årskull 1954 og senere, herunder eventuelle garantier fra 1959-kullet og utover
- Uføreytelser og etterlattepensjoner (kom på plass våren 2014-Nettomodell)
- Helt ny modell for offentlig tjenstepensjon?! Nettomodell??

Utfordringer og veien videre

- Pensjonsnivået faller dramatisk pga levealdersjustering av samordningsfordelene
- Arbeidslinja lite ivaretatt – kan ikke kombinere jobb og pensjon
- Dårlig mobilitet mellom privat og offentlig sektor fordi de forskjellige systemene medfører pensjonsmessige mobilitetshindringer
- Innført levealdersjustering og dårligere regulering – hva med fleksibiliteten?
- Tilpasning til ny folketrygd er vanskelig
 - Bare gjennomføre endring i samordningsreglene før 2016 (2021)?
 - Eller kan partene bli enige om en ny modell?

Hva med yngre årskull???

ULYKKE: Preikestolen i Ljøfjorden. Foto: Odd Inge Wærness

Falt i døden

En turist mistet livet da han falt fra Preikestolen på slutten av fjorårets tur til Rogaland i går et femtidag. Mannen, som trolig er spansk statsborger, gikk opp til Preikestolen sammen med to andre passasjerer på nær SteamBusen. Ulykken skjedde da fellepart skulle forlate fellepartet. Hender og armer løst seg fra dem, og de falt ned, men på et øyeblikk ble grunn at det var snakk om et dødsfall. Tidlige formiddag i Odd-Børn Nas var det i så fall første gang det har skjedd at noen har falt ut for på den måten. Næste tror ikke det vil komme like nær om å skilte ut så til nå skapene bade. (NTB)

OV ER BIL DØDE: En

mann (30 år) er i Ljøfjorden drept i et bil og ut i havn i en fergetur for å ha hatt seksuell omgang med en 13 år gammel jente. Mannen fra Vestfold ble drept med jenta fra Sandefjord i gjerningen. Jenta er 13 år gammel og fikk raskt uttilberedelse til henne. Etter hvert hadde 13-åringen og mannen i gjerningsområde seksuell omgang, skriver Sandefjord St. Det skal bli 50 år gammel etter å ha innrømmet at i feriebil på sjøen. (NTB)

DEN NYE VINEN blir høstet nå. Her er det druer fra Chateau l'Etoile i forreide Bordeaux som skal bli til vin. Foto: AFP / NTB Scanpix

DRAP: En mann (32) er

i Ljøfjorden drept i et bil og ut i havn i en fergetur for drap på en 57 år gammel mann på Venne i Risund i fjor. 32-åringen hadde i bilen et kjørt bilde på seg, men mente han ikke var ansvarlig. For å ha hadde falt seg ned og derfor handlet i nødvege, skriver Færdingelandsveien. Drapet skjedde i 57-åringens bil på vei. I retten ble det sagt at det var som en drap og ble slått og fastslått at det ikke var mannen som hadde slått og drept i bilen. (NTB)

ULØNNSOMT JOBSKIFTE **PENSJON I DET BLÅ** **TAPER PÅ Å JOBBE**

BESIND: Noen er million ansatte i stat og kommune og pensjon hvis de velger å jobbe etter 67 år. Jobber de lenge nok, risikerer de å miste alt de har opparbeidet seg i pensjonspensjon.

En million nordmenn kan TAPE PENSJON

Har du jobb i det offentlige, risikerer du å komme ut med en langt dårligere pensjon enn du er blitt forespeilet.

PENSJONSREFORMEN

av Odd Inge Wærness

Et år har gått siden 1953 og jobber i offentlig sektor, er det fremdeles usikkert hva du vil få utbetalt i tjenestepensjon. Startet du er stier på pensjonsformene ble innført, er samordningsreglene fortsatt ikke klare. I praksis betyr det at du også som alle som er yngre enn 60 år og som jobber eller har jobbet i offentlig sektor, vil få svar fra pensjonskassen så du ikke er tvunget å regne ut hva som kommer fra tjenestepensjonsordningen. Hvis som kommer fra folketrygden er jo klart, men hvordan tjenestepensjon skal sammenføres med den andre. Rikspolis har de som er født i 1958 eller en en individuell garanti om 66 prosent ved fylte 67 år, men det gjelder bare disse årskullene og forutsatt at man har full opptjening. Det gjelder for dem alle, sier administrerende direktør i Pensjonskassen, Per-Erik Engstad. Han sier at det er en million ansatte i stat og kommune som taper pensjon hvis de velger å stå i jobb etter 67 år. Jobber de lenge nok, risikerer de å miste alt de har opparbeidet seg i tjenestepensjon.

Eiendomsrett

Og så lenge man ikke vet hva tjenestepensjonen er verd, er det umulig å vite hva du eventuelt må spare ekstra, påpeker han. – Tillegg er det jo vanskelig å vurdere verdien av pensjonsordningen i forbindelse med jobbskifte, sier Pharis. Heller ikke nytt regelverk for tjenestepensjon i privat sektor er klart ennå. Men det er en vesent-

lig del av de som står i tjenestepensjon. – I privat sektor vet du at det som fortløpende betales på pensjonsordningen, er din eiendomsrett. I offentlig sektor vet man faktisk ikke hva de vil gjøre framfor – med andre ord hver mysom kommer til utbetaling fra pensjonskassen. Det ville jo vært godt å vite om det for eksempel gjelder framfor 250 000 kroner eller 280 000 kroner for folketrygdpensjonen din, sier han.

Offentlig tjenestepensjon er grunnlovsfestet og er garantert i lovverket. Dette gjelder faktisk helt fra 62. Dette skyldes at offentlig ansettelse er en million ansatte i stat og kommune som taper pensjon hvis de velger å stå i jobb etter 67 år. Jobber de lenge nok, risikerer de å miste alt de har opparbeidet seg i tjenestepensjon.

Avkorter inntekt

Offentlig tjenestepensjon er grunnlovsfestet og er garantert i lovverket. Dette gjelder faktisk helt fra 62. Dette skyldes at offentlig ansettelse er en million ansatte i stat og kommune som taper pensjon hvis de velger å stå i jobb etter 67 år. Jobber de lenge nok, risikerer de å miste alt de har opparbeidet seg i tjenestepensjon.

Har du planer om å jobbe til du blir 67 eller 70, er det ekstremt ugunstig å jobbe i offentlig sektor. Birger Myrnes, Pensjonsrådgiver

Har du planer om å jobbe til du blir 67 eller 70, er det ekstremt ugunstig å jobbe i offentlig sektor. Birger Myrnes, Pensjonsrådgiver

Tar ut feil pensjon

En vanlig pensjonsutbetaling i offentlig sektor er å få ut feil pensjon på grunn av mangling på informasjon, men er pensjonsloperet Henrik Engstad. Han illustrerer med et eksempel. En 62-åring offentlig offentlig søker om jobben hans er usikker og han mistret. Han har ikke

Har du planer om å jobbe til du blir 67 eller 70, er det ekstremt ugunstig å jobbe i offentlig sektor. Birger Myrnes, Pensjonsrådgiver

Har du planer om å jobbe til du blir 67 eller 70, er det ekstremt ugunstig å jobbe i offentlig sektor. Birger Myrnes, Pensjonsrådgiver

Tar ut feil pensjon

En vanlig pensjonsutbetaling i offentlig sektor er å få ut feil pensjon på grunn av mangling på informasjon, men er pensjonsloperet Henrik Engstad. Han illustrerer med et eksempel. En 62-åring offentlig offentlig søker om jobben hans er usikker og han mistret. Han har ikke

- Mer fleksible

Flere i offentlig sektor er som i privat sektor og kombinerer arbeid og pensjon i tillegg. Om du da å gå med til 60 prosent stilling og ta ut 40 prosent AFP, kan du faktisk ta ut mer AFP enn du har betalt ut i lønnsavgifter. Men jobber du bare en del av tiden, kan det være vanskelig å finne ut av det. Det er ikke alle som har jobbet i offentlig sektor og faktisk og at i tillegg også er mer fleksible enn i privat sektor. Det er ikke alle som har jobbet i offentlig sektor og faktisk og at i tillegg også er mer fleksible enn i privat sektor.

Der er på vei ut

Der er på vei ut offentlig AFP fra 62 år som ville vært rundt 290 000 kroner årlig, men med utbetaling av AFP som har kan gjøre ved siden av. Han er ikke sikker på om det er en god ide å jobbe i offentlig sektor og faktisk og at i tillegg også er mer fleksible enn i privat sektor.

PENSJONSREPER: Hans-Erik Engstad

Hans-Erik Engstad er administrerende direktør i Pensjonskassen. Han har vært i offentlig sektor og faktisk og at i tillegg også er mer fleksible enn i privat sektor.

PENSJONS- RÅDGIVER: Birger Myrnes

PENSJONSREPER: Hans-Erik Engstad

MISTER PENSJON: Levealdriksjusteringen rammer familiers pensjonister hardt. Bergeinger viser at offentlig ansatte vil tape nye penger på den offentlige pensjonspensjonen.

Alle foto: Colorbox

KARTE
Offentlig pensjon
 • En av tre norske arbeidstakere jobber i offentlig sektor. Da lønnsklassifisering i de offentlige tjenestepensjonsordningene ble innført i 2011, fikk alle som er født i 1955 eller tidligere en individuell garanti på 65 prosent pensjon av sluttlønn, hvis de jobbet til da er 67 år.
 • Levealdriksjustering innebærer at aldersgrensen din blir justert etter det årlige lønnsvekst. Fordi som er født etter 1955, blir levealdriksjustering av pensjonen blir lavere.
 • Mange yrker i offentlig sektor har en krevende særskiltregulering, som gir rett til – og noen ganger direkte – å gå av med pensjon tidligere, som offentlig yrker der det stilles særlige krav til fysisk og psykisk og enskap. Men mange vil ikke ønske å jone opp til full pensjon selv om de jobber fram til oktober 67 år. Rundt 30 prosent av de ansatte i offentlig sektor har særskilte pensjoner, blant annet politibetjenter, lærere og sykepleiere.
 • AFP utbetaltes 62-65 år. Pensjonen blir noe mindre hvis du ikke jobber fram til oktober 67 år. Det vil si at du vil få mindre pensjon hvis du har jobbet for langt i arbeid fram til 67 år. Det vil si at skattebetaling AFP-tillegget på 1700 kroner per måned tillegg til fullt trygdebidrag AFP. AFP-pensjonen blir redusert dersom du har arbeidsrettet innfall. Fra 65 år beregnes AFP som alderspensjon med 60 prosent av skattens ved full oppføring.
 • Offentlig ansatte som har fylt 67 år har rett på tjenestepensjon for så vidt de står i jobb. Valget å få fortsatt jobb, kan du ta fullt trygd, men ikke tjenestepensjon.

KAN TAPÉ ÉN MILJON

Er du i 30-40-åra og jobber i offentlig sektor, kan du ikke forvente å få stort mer enn halvparten av lønna i pensjon. **OFFENTLIG TJENESTEPENSJON** Tekst av: **Marete Landhaug** Foto: **Arvid Røed**

FARO-LEDER: Jon Hegg.
SKOLE-POESKER: Knut Røed.

lønnsvekst når utbetalingsen skjer. Hvert år sakker du akkurat med 0,75 prosent. Over en 20-årsperiode tapper det et tap på over 300 000 kroner for denne eksempelpersonen. Totalt taper han eller hun over én million kroner, sier pensjonsekspert Ernst Hagen i Gøbel.

Pensjonstillegg
 Er du ti år yngre og født i 1983, får du rundt 53,7 prosent av lønna i pensjon etter levealdriksjustering. Det utgjør et tap på rundt 3500 kroner i måneden. Etter 20 år som pensjonist er subsidien på rundt 850 000 kroner totalt.

– Deuten går det ikke full kompensasjon for inflasjonen og

menner seniorforsker Knut Røed ved Frelstehuset for samfunnsøkonomisk forskning, Universitetet i Oslo.

Han ettersylver mer fleksibilitet som gjør det mulig å kompensere for det økte levealdriksjusteringer i offentlig sektor, mener Røed.

De neste åra vil det tvinge seg fram en mer fleksibel lønning også i offentlig sektor, mener Røed.

Men mer fleksibilitet kan forsterke ulikhetene mellom yrkesgruppene, tror han.

Liten gevinst
 – Siden det er en gjennomsnittlig alder på 30 år, får ikke folk med utdanning noen gevinst av at de kom tidligere ut i arbeidslivet. For soltære med lav inntekt vil det være vanskelig å dra nytte av muligheten til å jobbe lenger på grunn av helse, sier forskeren.

I dagens offentlige tjenestepensjon beregnes pensjonen som en prosent av den inntekten du har når du går av med pensjon. Dette kaller sluttlønnsregulering. Dermed er offentlige tjenestepensjonsordninger spesielt

gode for høylønte som har høy lønnsvekst eller yrkeskarrieren – og tilsvarende dårlig for lavlønnte.

– For noen av dem og de lavlønnte er tjenestepensjonen verdiløs – og dermed dårligere enn den obligatoriske inntektsordningen i privat sektor, sier Røed, og tilføyer med et eksempel.

En lege med en typisk lønnsprofil for denne yrkesgruppa** vil etter 40 år i yrket få 325 000 kroner fra folketrygden og 347 000 kroner i tjenestepensjon. I tillegg er det en pensjon fra arbeidsgiveren. Dermed får de ikke noe igjen i tjenestepensjonsordningen – trass i at de trukket fra inntekten den hele tiden

gode for høylønte som har høy lønnsvekst eller yrkeskarrieren – og tilsvarende dårlig for lavlønnte.

– For noen av dem og de lavlønnte er tjenestepensjonen verdiløs – og dermed dårligere enn den obligatoriske inntektsordningen i privat sektor, sier Røed, og tilføyer med et eksempel.

En lege med en typisk lønnsprofil for denne yrkesgruppa** vil etter 40 år i yrket få 325 000 kroner fra folketrygden og 347 000 kroner i tjenestepensjon. I tillegg er det en pensjon fra arbeidsgiveren. Dermed får de ikke noe igjen i tjenestepensjonsordningen – trass i at de trukket fra inntekten den hele tiden

Dette får du i pensjon:

Årskull	1958	1959	1963	1965	1983
Fødselsår 67 (levetidspensjon)	1053	1107	1183	1106	1116
Proporsjonalt (67)	627	612	619	597	566
Har garanti	66	61	619	597	566
Ikke garanti (67 på alder)	57	62	69	70	7

Med utgangspunkt i en årslønn på 42 000 kroner og en arbeidstid på 40 år.

– Det er ikke vanskelig å finne eksempler på yrkesgrupper som får lite eller ingenting igjen av offentlig tjenestepensjon. En del av dem som har lange yrkeskarrierer og høy inntekt, vil kunne oppnå et resultat av folketrygden. Dermed får de ikke noe igjen i tjenestepensjonsordningen – trass i at de trukket fra inntekten den hele tiden

de har vært i jobb, sier han.

Tar igjen tap
 Knut Røed mener vil trenger et pensjonsnivå som er større enn i dag for å kompensere for de forskjellige mulighetene – og tilknytning til å stå lenger i jobb.

Offentlig ansatte bør få samme mulighet som andre til å

å kombinere arbeid og pensjon, og rigide særskilte pensjonsordninger bør erstattes av yrkesopplevde pensjonsordninger.

En slik ordning vil ha en fordelingspolitisk alvdragsfordel for mange med lav inntekt og tynge jobber vil være vanskelig å jobbe (mye) lenger, påpeker han.

Men dette kan kompenseres ved å øke oppslutningsgraden for lav inntekt og for arbeid i tynge yrker, mener han.

Store for skjellet
 Jon Hegg, daglig leder ved forskningsinstituttet Fala, mener en ombygging av offentlig tjenestepensjon er komplisert fordi det er så store forskjeller mellom hva

ekspertiser har ut.

– Hvis man skal gå fra en individuell beregning av pensjon til en gjennomsnittlig fallende pensjon, er det viktig å se på hvordan vi har utbetalt pensjonen og tapene. Jeg tror Røed peker på et viktig poeng nettopp når han ser for seg noen størrelser for grupper som ikke kan nyttiggjøre seg fleksibiliteten, for eksempel å høyere premiebetaling (spørring) for grupper med høy uttale og andre tilpasninger som gjør at man kan bli enig om at systemet passer bedre sammen med folketrygden.

– Sistnevnte for løp i lønnsforståelse i 2012: 2,7/8 000

**Sistnevnte for høydepunkt i lønnsforståelse i 2012: 4,20 000

DINE PENGER

Du får du gullpensjon

Av SVEN ARNE BUGGELAND, ØYSTEIN LARSEN VONSTETT og STEIN NERVIK

Du må begynne å spare tidlig for å få god råd i alderdommen. Er du sent ute, vil gullpensjonen koste deg dyrt.

— Veldig mange vil få en bilmånedag når de blir pensjonister og ser hva de får å tulle med, sier kommunikasjonssjefen ved Vår Korning, Datoe i DNB.

Må spare selv

Bare de med lav lønn vil kunne opprettholde sin levestandard som pensjonister uten egen sparing, fordi folketrygden gir god dekkning for denne gruppen.

Datoe sier at pensjonistformen vil bli et stort og viktig ledd i alderdommen, ved siden av ytelsene fra folketrygden og tjenestepensjonen.

— Det er det mange som ikke har fått med seg. Både i alderdommen, ved siden av ytelsene fra folketrygden og tjenestepensjonen. Men sparer menn, høyrente og høyt utdannet, sier Datoe. Men sparing er ikke det samme som å sette penger i banken.

— Det er det mange som ikke har fått med seg. Både i alderdommen, ved siden av ytelsene fra folketrygden og tjenestepensjonen. Men sparer menn, høyrente og høyt utdannet, sier Datoe. Men sparing er ikke det samme som å sette penger i banken.

— Det kan være. Høytrenten er å undervurdere hvor viktig det er å komme i gang med pensjensparing tidlig, sier

FAKTA PENSJON

● Etter ytelseskutt skal du leve av folketrygden, tjenestepensjon fra arbeidsgiver og oppsparte midler.

● Alderpensjon i ny folketrygd gir 50,55 prosent av skatteinntekt opp til ca. 562 000 kroner i år.

● I tillegg kommer tjenestepensjon, som varierer i privat folketrygd og de ansatte i privat sektor tjenestepensjon.

● I dag er 2,1 millioner pensjonister, og det forventes å øke til ca. 2,5 millioner ved slutten av tjenestepensjonsordning.

Gullpensjon (66%)

(Ytelsepensjon som er vanlig i offentlig sektor. Du får 66% av lønnen din ubetalt i pensjon.)

Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
300 000	500 000	750 000
198 000	330 000	495 000

Din pensjon med minste innskudd (2%)

30 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	183 000	212 000	236 000
+ Innskuddspensjon	22 000	42 000	67 000
= Årlig pensjonsgap	7 000	-76 000	-192 000
Spar hvert år i 37 år	0	48 000	120 000

40 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	184 000	224 000	250 000
+ Innskuddspensjon	15 000	28 000	45 000
= Årlig pensjonsgap	800	-78 000	-200 000
Spar hvert år i 27 år	0	53 000	136 000

50 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	183 000	238 000	267 000
+ Innskuddspensjon	9 000	17 000	28 000
= Årlig pensjonsgap	-6 000	-75 000	-200 000
Spar hvert år i 17 år	5 000	64 000	171 000

Førtebetingelse: Livsvarig pensjon fra folketrygden opprørt beregnet på nåværende innskuddspensjon fra 1.1.2006, med 15 års utbetaling.

PENSJON MENS DU JOBBER

Du kan jobbe heltid samtidig som du mottar pensjon. Slik kan du få mer enn 10 000 kroner ekstra i måneden.

De fleste over 62 år kan ta ut tidspensjon og samtidig arbeide av

lønning mot andre inntekter, etter en reguleringsfrist i 2006. Du kan altså kombinere pensjon og lønn. Jo lenger du ventet med å ta ut pensjon, dess høyere blir den årlige utbetalingen.

Har du høy lønn bør du spare store belegg hver år for å få en pensjon som tilsvarer 66% av lønnen din.

SLIK KAN DU LÅNE PÅ BOLIGEN

Etter den gamle ordningen ble det vanskelig å låne på boligen. Men nå er det lettere. Du kan låne på boligen din for å dekke økonomi som pensjonist.

Avhengig av hvor mye du har spart opp til kan du låne opptil 10 millioner kroner.

5000 elektrisitet i måneden i tillegg til koste dag 600 000 kroner pluss renter. Med en langsiglet rente på 5 prosent blir totalsummen ca. 750 000 kroner.

Du kan også ta opp lån med bogsamt.

LEASING er et åpenblikket lån med bogsamt over 40 år,

som tilbys av flere banker. Du får lån med pant på boligen og rett til å bli boende livet ut.

Lånet er begrenset til 20-30 prosent av boligens verdi. Det utbetales som et styrt beløp, som en årlig sum eller som en kombinasjon, til du er 95 år.

Du betaler ikke renter og avdrag. Rentene tillegges lånet.

Du får tilbakebetaling for rentene.

Renten er 0,5-1,0 prosentpoeng høyere enn beste boliglån.

Boligen selges når du flytter på avlysningsøst eller dør. Ervord-om lavere enn lånet, dekker banken tapet. Ellers, høyere, teller deg et avdrag.

Din pensjon med høyeste innskudd (5%-8%)

30 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	183 000	212 000	236 000
+ Innskuddspensjon	55 000	108 000	208 000
= Årlig pensjonsgap	40 000	-10 000	-51 000
Spar hvert år i 37 år	0	6 000	32 000

40 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	184 000	224 000	250 000
+ Innskuddspensjon	37 000	73 000	140 000
= Årlig pensjonsgap	23 000	-33 000	-105 000
Spar hvert år i 27 år	0	22 000	71 000

50 år i dag	Lav lønn	Middels lønn	Høy lønn
Fra Folketrygden	183 000	238 000	267 000
+ Innskuddspensjon	23 000	45 000	86 000
= Årlig pensjonsgap	8 000	-47 000	-142 000
Spar hvert år i 17 år	0	40 000	121 000

Lønnsvekst 4%, vakt i folketrygden grunnbeløp (G) 4%, Brutto sparerente 4% minus 20% skatt gir netto rente 2,88%. Skatt på pensjon med dagens regler 22,7%.

SPARING GJENNOM LIVET

20-30 år

● Du er ferdig med utdannelsen, er kommet ut i jobb og har lagt til din første lønning. Prioritet i nedbetaling av gjeld. ● Det er viktig at du reduserer arbeidsbelastningen i egen økonomi ved å øke egenkapitalen. Ellers kan du havne i gjeldskrise om du blir skilt, om du mister jobben eller boligens verdi faller. ● Prioritet nedbetaling til gjelden er 75 prosent av boligens markedsverdi og du kan få bankens beste rente. Når du er kommet ut, kan du begynne å lure på aksjefond.

30-50 år

● Hvis du har 5000 kroner igjen til sparing i måneden, etter at renter og forberedelse, kan du for eksempel bruke 4000 til BSL-utbetaling av gjeld og 500 til aksjefond.

50-67 år

● Akkumulerer gjeldspensjon (gjeld del på brutto årsinntekt) for under tre, kan det begynne å spare forsiktig i aksjefond. ● Hvis du er kommet ned i en ideell betaling av din månedlige sparing 50 prosent i aksjefond og 50 prosent avdrag på lånet. ● Vurder forsiktig, når gjelden er under 75 prosent av boligens markedsverdi. Inntekt rammen kan den løse betale med eller låne opp. Og den har en buffer i den ledige kredittet.

67-80 år

● Som 50-åring er du vel etablert i boligmarkedet. Du har fortsatt gjeld, men egenkapitalen er svært solid og lønnen høy. Du bør prioritere aksjefond. ● Hvis du ikke plasserer du gjørene mer enn halvparten av sparepengene i aksjefond. Så taper du gradvis ned andelen frem mot pensjonistytelsen. ● Målet bør være at du er gjeldfri når du går av med pensjon. ● Spar gjerne 50 prosent av utbetalt månedslønn de siste årene i yrkeslivet. ● Oppgi av ber du bruke til nedbetaling av gjeld. ● Er du gjeldfri og synes trøstelig med bare å spare i aksjefond blir for stor kan du spare mer i bankens sikke, pengemerknader og obligasjonsfond.

Kilde: Dine Penger

FAKTA INNSKUDDPENSJON

1 035 000 nordmenn hadde Innskuddspensjon ved årsskiftet. ● 543 000 har innskudd på 2 prosent. ● 175 000 har innskudd under 2,5 prosent. ● 74 000 har innskudd mellom 5 og 8 prosent. ● 237 000 har innskuddsrente 8 prosent. Kilde: FNO